

אנשים טובים

יפעת ארליך

”המטרה שלנו היא להחזיר לאסירים משוחררים את שריר התקווה, שהתנוון”

עמותת “קאמבק”, שהקימו אוה שוורץ ומתן הלוי, מסייעת לאסירים לשעבר למצוא תעסוקה אחד מאלה הוא דויד חי כהן, שיצא מעולם הסמים, עבר אצלם הכשרה, והיום מנהל חנות של קרביץ

מתן הלוי, דויד חי כהן ואוה שוורץ. מתוך: "מה שממלא אותי אושר ענק זו הזמנה לחתונה של דויד" צילום: יהונתן שאול

מאמר על משהי מתחום הכלכלה שהתחילה תר כנית של שיקום אסירים בארה"ב, ונרלקתי על זה. זאת אוכלוסייה שאף אחד לא רוצה להתעסק איתה. אנשים לא הבינו למה אני נכנסת לזה, אבל האתגר ממלא אותי".

אחרי למידה ופיילוט מצלח עם אנף הרווחה של עדיית ירושלים, הקימה ב־2019 את עמותת קאמבק, שמטרתה לאפשר לאנשים שהורשעו בפלילים לפתוח חברה בעשייה חברתית. בגיל שבו יכלה לנח על עסק נדרו השניים בין ארצות רבות, עד שבשנים האחרונות עגנו שוב בארץ. ארווארד המשיך בעיסקים, ואילו אוה, אחרי קריירה מצליחה ווהרת, חזרה בעשייה חברתית. בגיל שבו יכלה לנח על עסק נדרו, היא הפנהה, ליהנות משגשוג כלכלי ולרווח נחת מ־14 נכריות, לקחה על עצמה פרויקט לא שגרתי: היא החליטה לתרום מהונה ומאונה לטובת שיקום תעסוקתי של פליטי עולם הפשע.

"הרגשתי ש בול, או רצינית לתת להכרה בחורה", היא מספרת. "לא ידעתי מה בדיוק אני רוצה לעשות, אבל ידעתי שאני מחפשת משהו עם משמעות והייתי פתוחה לאדם פרטי, אלא על כלל החברה". פילנתרופיה בשלט רחוק לא סיפקה אותה. היא חשבה לה להיות חלק מהתהליך. "רצינית להשתתף בזה חוד נרגש מבין קצינה צבא, אבל אבא לא חוהיליים יהודים", אמר לילדיו, "עכשיו אני יכול

למות בשקט". המסר חדר עמוק לדור הבא, ואוה ואחיה עלו ארצה. היא הגיעה ארצה בגיל 21 ופגשה את אבא, אדווארד, עולה מבלגיה. יחד גידלו ארבעה ילדים והקימו עסק בינלאומי שבו פיתחו מכונה לייצור משקאות חמים וקרים מקפסולות. אוה הייתה אחראית למחקר ולפיתוח. לצורך קידום העסק נדרו השניים בין ארצות רבות, עד שבשנים האחרונות עגנו שוב בארץ. ארווארד המשיך בעיסוקים, ואילו אוה, אחרי קריירה מצליחה ווהרת, חזרה בעשייה חברתית. בגיל שבו יכלה לנח על עסק נדרו, היא הפנהה, ליהנות משגשוג כלכלי ולרווח נחת מ־14 נכריות, לקחה על עצמה פרויקט לא שגרתי: היא החליטה לתרום מהונה ומאונה לטובת שיקום תעסוקתי של פליטי עולם הפשע.

בישראל נמצאים ככל זמן נתון כ־12 אלף אסירי סם. כ־6,500 מהם יוצאים כל שנה לחופשי, והמיספרים מצביעים על כ־40 אחוזים מתוכם ששבים לעולם הפשע. מעגל הפשיעה הזה עולה למדינה הון עתק, 16 מיליארד שקלים בשנה, כך לפי דו"ח מבקר המדינה. בחישוב מהיר, יוצא שכל אורה ביישראל משלם כ־2,000 שקלים "מס פשיעה" בשנה.

קהילה טיפולית בכית שמש, ושם, לבדיקה, נולד מחשבוש. משם עבר להוסטל בכית שמש ועבר במחנה העובד הסוציאלי שליווה אותו הציע לו להצטרף לתוכנית "ניצוצות" של עמותת קאמבק, כדי לראות איך הוא שובר את תקרת הכתונ שהצמיח עבורו על ראשו. "אמרת לעצמי 'יאללה, מה יש לי להפסיד'", הוא מספר, "ידעתי שאני באמת לא מצליח להישאר הרבה זמן באותה עבודה ולא מתקדם בדרגות". הוא השתתף בסדנאות של העמותה, ואחר כך זכה ללייווי אישי של מתן ואוה. בשלב הזה עבד במסעדה והתקדם עד לדרגת ניהול המקום. "אבל במסעדה אין לך לאן להתקדם מניהול, כי הבא בתור זה בעל הבית ובשביל זה צריך כבר הון כלכלי. יחד עם מתן, עשיתי לעבור לתחום המלונאות". כשניסה להתקבל לאחת מרשתות המלונאות הגדולות, נכשל בכך לאחר ששאל אם יש לו רייזינג אוויר. "ואז ראיתי מודעה שבקרביץ מחפשים עתודה ניהולית. ביחד עם מתן, הבנתי שתחום המיכרות מעניין אותי. עשינו סימולציה לראיון העבודה, ומהניסיון שלו מתן הדרוך אותי לא להיכנס יותר מדי לעצה. אם שאליים כמוכן לומר את האמת, אבל למולי לא שאלו. התקבלתי לעבודה, התקדמתי לתפקיד סגן מנהל הסניף ולפני חודש מונתי למנהל הסניף. לשמחתי יש עדיין לאן לצמוח, אפשר גם להיות מנהל מחוז". הוא אומר בעניינים נוצצות. את המינוי הטרי קיבל אחרי שבקרביץ כבר ידעו ריד נשלח לגמילה של שנה בבית אביבה,

ההחלטה הקמנו את תוכנית 'ניצוצות', שמטרתה קידום תעסוקתי ומיועדת למשתתפים שרובם כבר עבדו, אבל עסקו בעבודות בלי אופק תעסוקתי", אומר מתן.

"במילים פחות יפות – הם עברו בעבודות מעופות בשכר מינימום, כאלה שהשאירו אותם במעגל הפשיעה. אם אתה מרוויח שכר מינימום אתה מרגיש נורא עם עצמך, ואתה לא יכול לשלם את החובות מהתקופה של הפשיעה. כמו שזוהר ארגוב שר: 'בלי עתיד, בלי תקווה, בלי חלום'. המטרה שלנו היא להחזיר לפעילות את שריר התקווה, שהתנוון אצלם לגמרי. 'בהמשך הקמנו גם את תוכנית 'ריסטרט', שפונה למשתתפים מהכלא שלא מצליחים את עצמם בכלל בשוק העבודה. אנחנו לא מסתכלים על העבר שלהם ולא שאליים עליו. מנעד ההכשרות המוצע עושה אותנו מציעים הוא רחב ונפתר לכל אחד בהתאם לחלום שלו. הפנינו אנשים וסייענו להם למצוא מקורות מימון לקורסים בתחומים שונים כמו השמלאות, גישור, ביטוח, לימודי עברית, מנורי פאות ועוד".

ומה הלאה? עכשיו הם כבר מתכננים קורס הכשרה חדש לביגודי התוכנית, שהפכו בעצמם למלווים של אסירים משוחררים. "דויד יכול היום ללוות אסירים אחריים שרק השתחררו", בטוחה אוה. "ההירות מלמד את אותנו שאנשים שעשו תשובה ופתחו דף חדש נמצאים בדרגה הכי גבוהה, מי שעבר את זה בעצמו יכול להיות המנטור הכי טוב לאחריים".

אחרי הצלחת הפיילוט, ש־86 אחוזים ממשתתפיו עברו הכשרה מקצועית ושיפרו את תנאי העסקתם, החליטו אוה ומתן להקים עמותה ארצית. "מתן חי את זה, יש עם זה בלילה", מחייכת אוה, "והבנתי שהוא איש שיכול להגשים לי את החלום, קרי לסייע בהקמת העמותה ולהנהל אותה".

בעודת 20 מאמנים מקצועיים, שעברו הכשרה אצלם ומתנדבים בעמותה, הצליחו השניים להרחיב את הפעילות לערים נוספות. במקביל, החלו להדי עביר סדנאות לאסירים לקראת שחרור בתוך בתי הכלא ולהכשיר צוותים מקצועיים ברשות לשיקום האסיר ובבתי משפט קהילתיים.

"בהתחלה הקמנו את תוכנית 'ניצוצות', שמטרתה קידום תעסוקתי ומיועדת למשתתפים שרובם כבר עבדו, אבל עסקו בעבודות בלי אופק תעסוקתי", אומר מתן.

"במילים פחות יפות – הם עברו בעבודות מעופות בשכר מינימום, כאלה שהשאירו אותם במעגל הפשיעה. אם אתה מרוויח שכר מינימום אתה מרגיש נורא עם עצמך, ואתה לא יכול לשלם את החובות מהתקופה של הפשיעה. כמו שזוהר ארגוב שר: 'בלי עתיד, בלי תקווה, בלי חלום'. המטרה שלנו היא להחזיר לפעילות את שריר התקווה, שהתנוון אצלם לגמרי. 'בהמשך הקמנו גם את תוכנית 'ריסטרט', שפונה למשתתפים מהכלא שלא מצליחים את עצמם בכלל בשוק העבודה. אנחנו לא מסתכלים על העבר שלהם ולא שאליים עליו. מנעד ההכשרות המוצע עושה אותנו מציעים הוא רחב ונפתר לכל אחד בהתאם לחלום שלו. הפנינו אנשים וסייענו להם למצוא מקורות מימון לקורסים בתחומים שונים כמו השמלאות, גישור, ביטוח, לימודי עברית, מנורי פאות ועוד".

ההפעיל בית תמחוי שכונתי? אני חושב שכבר אז הבנתי שלא מספיק לעבוד, צריך שהעבודה תהיה גם איכותית ומתגמלת".

סיפור חייו האישי של מתן גם הוא מורכב ולא קל. הוא מתמודד מילדות עם מחלת כליות, לכן קיבל פטור משירות צבאי, אך בחור בכל זאת להתנדב רב לחיל האוויר. ביום הולדתו ה־18 נסע עם חברים באזור בנימיין, שכרכב התנגש בהם חזיתית. חבר אחד נהרג במקום, ואילו מתן נפצע קשה ופונה במסוק לבית החולים. שבעה שבועות נשכב בטיפול נמרץ, ולאחר מכן עבר שיקום ולמד ש"מה לא הורג מחשל". גם עם 30 אחוזי נכות, מתן לא ויתר על ההתנדבות לצבא. "והייתם במשך שנה וחצי בחיל האוויר. ברגע התאונה, שבו פגש את המוות וחווה 30 שניות של פלאשבקים ו'סרט רץ' על חייו, לא הייתה לו שום חרטה על מעשיו בעבר. 'הייתי שלם עם כל מה שעשיתי'. הוא מבהיר, "וכשהתאוששתי ואיך לעשות את זה. כבר היום אנחנו יושבים ומנסים להבין יחד מה מנהל אזור בקרביץ נדרש לעשות, כדי שהוא יתחיל ללמוד גם את השפה הזאת". מתן (37), נשוי ואב לשלושה, החל את דרכו בעולם ההתנדבות כבר כנער, בבית תמחוי שכונתי בבית הספר רעות שבו למד בירושלים. "אני זוכר בשמתי לב שבין הנוקמים לאוכל יש גם אנשים שלובשים מדי עבודה", הוא מספר, "וכבר אז, כנער בן 16, שאלתי את עצמי למה לאנשים שעובדים אין אובל? מה התקלקל במקום הזה שביט ספר צריך

”הבנתי שאני זקוק לעזרה”. דויד חי כהן בחנות קרביץ במעלה אדומים צילום: יהונתן שאול